

УДК 342.9

С. С. Лисенко

здобувач

Науково-дослідного інституту публічного права

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ТОРГІВЛІ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку торгівлі є об'єктивна необхідність у неухильному дотриманні законів і підзаконних нормативно-правових актів усіма учасниками торгівельних відносин.

Зрозуміло, що є факти порушення або невиконання приписів законодавства. Як наслідок, до правопорушника застосовується адміністративна відповідальність у сфері торгівлі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нові дослідження з порушених питань повинні базуватися на теоретичних і практичних результатах досліджень як вітчизняних, так і іноземних провідних учених. Підґрунтям для дослідження стали роботи таких науковців: О.С. Літошенко, А.Ф. Мота, І.А. Куян, В.А. Бабич, К.В. Шкарупа, К.В. Бондаренко, А.В. Стрельников, Н.В. Марфіна, С.В. Фетісова та інші. Однак, незважаючи на значний внесок вищевказаних учених у дослідженні цих наукових проблем, ці науковці не розкривали адміністративну відповідальність у сфері торгівлі, а досліджували більш широкі, спеціальні або суміжні актуальні питання.

Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувати особливості адміністративної відповідальності у сфері торгівлі.

Виклад основного матеріалу. Важливо наголосити, що адміністративна відповідальність у сфері торгівлі має ряд ознак та особливостей, зумовлених сферою її застосування.

Важливо зазначити, що у ст. 9 Кодексу про адміністративні правопорушення визначено, що адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність. Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності [11].

Як бачимо, законодавець визначив, що адміністративне правопорушення є невеликої тяжкості, порівняно із злочинами, покарання за які передбачені у Кримінальному кодексі України. Це і є однією із відмінних рис адміністративного правопорушення та злочину.

Окрім того, враховуючи порівняно нетяжкий характер адміністративного правопорушення, порівняно із злочином, відповідальність буде різною.

На думку О.С. Літошенко, адміністративна відповідальність як різновид юридичної відповідальності являє собою врегульовані нормами права відносини між державою в особі органів адміністративної юрисдикції й відповідних посадових осіб та особою, яка скоїла адміністративне правопорушення, що знаходять своє вираження в застосуванні до правопорушника заходів державного примусу у вигляді адміністративних стягнень, які тягнуть за собою несприятливі наслідки особистого, майнового та іншого характеру і владний осуд винного суб'єкта з метою запобігання та припинення адміністративних правопорушень. Специфічні особливості адміністративної відповідальності найбільшою мірою виявляються за допомогою її порівняння й відмежування від інших видів юридичної відповідальності. В основу такого розмежування доцільно покласти ознаки адміністративного правопорушення (суспільну небезпеку, протиправність, винність, караність) та ознаки складу адміністративного правопорушення (об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт, суб'єктивну сторону) [1].

Як вважає А.Ф. Мота, поняття адміністративної відповідальності виводиться із загального поняття «юридичної відповідальності», оскільки це діалектично і логічно взаємопов'язані категорії. Водночас адміністративна відповідальність характеризується специфічним поєднанням ознак примусовості (застосування санкцій) і добровільності (виконання обов'язку). Таке поєднання відображається конструкцією «зміни правового статусу особи», що проявляється в обмеженні наявних в особи прав або в покладенні на неї додаткових обов'язків [2].

Слушною є думка І.А. Куян, що адміністративна відповідальність є явищем багатограним і складним. Його змістову характеристику становлять ознаки, що характеризують це явище як вид юридичної відповідальності та засіб державного – адміністративного примусу, який функціонує в межах специфічних адміністративних правовідносин, а його правові засади становлять окремий інститут адміністративного права – інститут адміністративної відповідальності [3].

Кваліфікуючими ознаками адміністративної відповідальності є такі: підстава адміністративної відповідальності – адміністративне правопорушення (адміністративний проступок); наявність особливого набору засобів впливу – адміністративних стягнень; наявність системи органів адміністративної юрисдикції, які є суб'єктами виконавчої влади, в процесі реалізації якої вони накладають адміністративні стягнення; особливий порядок реалізації адміністративної відповідальності. Зазначені риси характеризують адміністративну відповідальність, у якому б аспекті її не розглядали: як вид юридичної відповідальності, як форму реалізації державного примусу, як певні правовідносини і незалежно від сфери її застосування чи реалізації [3].

Як бачимо, науковці визначають адміністративну відповідальність як вид юридичної відповідальності (О.С. Літошенко, А.Ф. Мота). Справді, юридична відповідальність є більш широким поняттям і передбачає кримінальну, дисциплінарну, матеріальну, а також адміністративну відповідальність. Це розмежування зумовлене особливостями певної сфери застосування та тими правовідносинами, що виникають у цій сфері.

К.В. Шкарупа вважає, що адміністративна відповідальність нормативно врегульована, має державно-обов'язковий, примусовий характер і реалізується в специфічних для неї процесуальних формах. Встановлено, що адміністративна відповідальність має свою специфіку, що відрізняє її від інших видів юридичної відповідальності: а) є засобом охорони встановленого державою правопорядку; б) нормативно визначена і полягає в застосуванні (реалізації) санкцій правових норм; в) є наслідком винного протиправного діяння; г) супроводжується державним і громадським осудом правопорушника і вчиненого ним діяння; г) пов'язана з примусом, із негативними для правопорушника наслідками (морального або матеріального характеру), яких він повинний зазнати і фактично зазнає; д) реалізується у відповідних процесуальних формах [5].

Як бачимо, більшість науковців до ознак адміністративної відповідальності зараховують застосування заходів державного примусу (О.С. Літошенко, А.Ф. Мота, І.А. Куян та К.В. Шкарупа). Деякі науковці визначають адміністративну відповідальність як форму реалізації державного примусу (І.А. Куян та К.В. Шкарупа). Адміністративна відповідальність настає за скоєння адміністративного правопорушення (О.С. Літошенко та І.Я. Куян).

А.В. Стрельников вважає, що адміністративна відповідальність – це обтяжливі наслідки (адміністративні стягнення майнового, морального, особистісного чи іншого характеру), що застосовуються до осіб, які вчинили адміністративні

проступки, уповноваженими на те органами чи посадовими особами на підставах і в порядку, встановлених нормами адміністративного права, з метою їх покарання і запобігання [7].

Н.В. Марфіна зазначає у своєму дослідженні «Адміністративна відповідальність за порушення лісового законодавства», що адміністративна відповідальність є самостійним видом юридичної відповідальності та має багато спільних рис з іншими її видами. Найбільша їх кількість між адміністративною та кримінальною відповідальністю. При цьому відокремлення проведене за ознакою ступеня суспільної небезпеки, що є визначальною ознакою адміністративних правопорушень або злочинів. У науці адміністративного права є чимало поглядів на визначення поняття адміністративної відповідальності. Проведені в цій сфері дослідження надали можливість запропонувати власне формулювання поняття адміністративної відповідальності. Адміністративна відповідальність – це самостійний вид юридичної відповідальності, що є формою правового регулювання з боку держави у вигляді державно-репресивного заходу (державного примусу) щодо осіб, які вчинили адміністративне правопорушення, з метою їх покарання. При цьому притягнення до відповідальності здійснюється в адміністративному порядку і регламентується нормами адміністративного права, а суб'єктом притягнення до відповідальності виступає орган адміністративної юрисдикції, який не перебуває з особою, що притягається до відповідальності, у відносинах службового підпорядкування [8].

Погоджуємось із думкою науковця Н.В. Марфіної та її ствердженням, що адміністративну відповідальність необхідно розглядати через відмежування її від іншого виду юридичної відповідальності, а саме – кримінальної. Однією з відмінних рис адміністративної та кримінальної відповідальності є ступінь суспільної небезпеки. Кримінальна відповідальність настає за більш тяжкі злочини, які передбачені Кримінальним кодексом України та завдають більшої шкоди суспільним відносинам. Водночас адміністративна відповідальність є менш суворим заходом примусу та настає за більш легкі правопорушення, що завдають меншої шкоди правовідносинам.

На думку С.В. Ващенка, загальнообов'язкові правила торгівлі є складовою частиною законодавства України, їм притаманні всі риси, властиві правовим нормам загалом. Вони виступають необхідним правовим засобом, який регулює та охороняє відносини в галузі торгівлі, закріплюють права та обов'язки суб'єктів цих відносин. Правила торгівлі відрізняються від інших соціальних норм, перш за все, тим, що вони встановлюють правила поведінки, найбільш важливі для цієї галузі господарства, і мають державну обов'язко-

вість. Крім того, правила торгівлі відіграють значну роль як організаційні джерела розвитку торгівлі, їх виконання забезпечує підвищення культури обслуговування, посилення боротьби з різними негативними явищами в цій галузі, їхній зміст значною мірою визначає рамки належної поведінки працівників торгівлі, обов'язки посадових осіб торговельних підприємств, представників контролюючих органів щодо забезпечення конституційних прав і законних інтересів громадян [9].

Науковець С.В. Фетісова вважає, що адміністративна відповідальність за порушення податкового законодавства дає змогу найбільш ефективно, з урахуванням економіко-карних заходів, досягнути виконання конституційного обов'язку громадян зі своєчасної та повної сплати податків і недопущення подібних правопорушень надалі. Науковець у своєму дослідженні щодо адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності комплексно розглянула особливості адміністративної відповідальності за податкові правопорушення у сфері господарської діяльності та дала визначення поняттю адміністративної відповідальності за податкові правопорушення. Аналізуючи термін «відповідальність», С.В. Фетісова робить висновок, що види стягнення є мірою відповідальності за податкові правопорушення. У разі, якщо йдеться про фінансові санкції, сутність правової категорії «санкція» залишається незмінною, але при цьому підкреслюється наявність певних особливостей таких санкцій, а саме: форма їх реалізації. Адміністративна відповідальність за податкові правопорушення, на думку науковця, дає змогу найбільш ефективно досягнути виконання конституційного обов'язку громадян щодо своєчасної та повної сплати податків, а також профілактики подібних правопорушень у майбутньому [10].

Як вважає В.А. Бабиц, неухильне дотримання норм податкового законодавства забезпечує наповнення бюджетів усіх рівнів, а це, у свою чергу, є необхідною умовою вирішення економічних, політичних і соціальних завдань, що стоять перед суспільством і державою. Саме тому державою встановлена жорстка система відповідальності підприємців, інших суб'єктів господарських правовідносин за порушення податкового законодавства. Ця система містить у собі кримінальну, адміністративну, дисциплінарну відповідальність і фінансові санкції [4].

Безумовно, погоджуємося з думкою науковця В.А. Бабица про неухильне дотримання норм податкового законодавства. Справді, податки є основою наповнення бюджету й забезпечують соціальний та економічний розвиток населення держави. Однак важливо те, що податки мають відповідати реаліям сьогодення та можливості громадян і підприємців їх сплатити. Вважаємо, що об'єктив-

ність стягнення податків є основним критерієм їх збору. Окрім того, це знизить ризик уникнення сплати податків.

Отже, адміністративна відповідальність у сфері торгівлі – це вид юридичної відповідальності, яка полягає у застосуванні уповноваженими державними органами заходів державного примусу за порушення законодавства у сфері торгівлі, тягне за собою накладення адміністративних стягнень і настання несприятливих наслідків для правопорушника, передбачає відновлення соціальної справедливості та належного функціонування правовідносин у сфері торгівлі.

З огляду на вищевикладене можна виокремити ряд ознак адміністративної відповідальності у сфері торгівлі: 1) різновид юридичної відповідальності; 2) настає за вчинення правопорушення, передбачені адміністративним законодавством; 3) полягає у накладенні адміністративних стягнень; 4) є формою адміністративного примусу; 5) накладається уповноваженими органами державної влади; 6) має на меті відновлення соціальної справедливості та правової рівноваги.

У гл. 12 Кодексу про адміністративні правопорушення визначено адміністративну відповідальність за адміністративні правопорушення в галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, в галузі фінансів і підприємницькій діяльності. Цією главою передбачається адміністративна відповідальність за такі правопорушення: порушення правил торгівлі і надання послуг працівниками торгівлі, громадського харчування та сфери послуг громадянами, які займаються підприємницькою діяльністю; порушення порядку проведення розрахунків; обман покупця чи замовника; порушення правил торгівлі пивом, алкогольними, слабоалкогольними напоями і тютюновими виробами; порушення законодавства про захист прав споживачів; порушення встановленого порядку промислової переробки, зберігання, транспортування або знищення конфіскованих спирту, алкогольних напоїв чи тютюнових виробів; порушення встановлених законодавством вимог щодо заборони реклами та спонсорства тютюнових виробів; порушення правил торгівлі на ринках; торгівля з рук у невстановлених місцях; незаконний відпуск або придбання бензину чи інших паливно-мастильних матеріалів; порушення порядку проведення готівкових розрахунків і розрахунків із використанням електронних платіжних засобів за товари (послуги); порушення порядку провадження господарської діяльності; порушення порядку подання декларації про доходи та ведення обліку доходів і витрат; порушення законодавства з фінансових питань; недобросовісна конкуренція; несвоєчасне здавання виторгу; зберігання або транспортування алкогольних напоїв чи тютюнових виробів, на яких немає марок акцизного збо-

ру встановленого зразка; зайняття забороненими видами господарської діяльності; порушення законодавства про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування і загальнообов'язкове державне пенсійне страхування; порушення порядку формування та застосування цін і тарифів; порушення законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття; порушення законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності; зловживання монопольним становищем на ринку; неправомірні угоди між підприємцями; дискримінація підприємців органами влади й управління; порушення порядку подання інформації та виконання рішень Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень; порушення порядку припинення юридичної особи або підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця; порушення законодавства про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців і громадських формувань; порушення законодавства у сфері ліцензування видів господарської діяльності [11].

Варто зазначити, що за більшість вищевказаних правопорушень у сфері торгівлі законодавець визначає адміністративну відповідальність у вигляді накладення адміністративних стягнень, таких як попередження, штраф, конфіскація продукції.

У ст. 1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» визначено, що недобросовісною конкуренцією є будь-які дії у конкуренції, що суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності. Згідно з гл. 5 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» передбачено відповідальність за недобросовісну конкуренцію. Передбачається відповідальність у вигляді накладення таких стягнень: накладення штрафу за недобросовісну конкуренцію, відшкодування шкоди, вилучення товарів із неправомірно використаним позначенням і копій виробів іншого суб'єкта господарювання, спростування неправдивих, неточних або неповних відомостей [12].

Як бачимо, законодавець наголосив на важливості дотримання добросовісної конкуренції, чесних правил ведення господарської діяльності. На законодавчому рівні закріплено відповідальність за недобросовісну конкуренцію, що ще раз доводить її негативний вплив на правовідносини в торгівельній сфері.

На думку К.В. Бондаренко, удосконалення, насамперед, потребує нормативна підстава адміністративної відповідальності за порушення антимонопольного законодавства. В Україні є два види адміністративних порушень антимонополь-

ного законодавства, передбачених як Кодексом України про адміністративні правопорушення, так і Законом України «Про захист економічної конкуренції», відповідальність за які передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення. За своєю сутністю такі правопорушення багато в чому є тотожними. Водночас їх по-різному названо у вищезазначених нормативно-правових актах, передбачено різний порядок притягнення до відповідальності за їх вчинення, встановлено різні види стягнень та різні розміри штрафів [6].

У розд. VIII Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Передбачається, що органи Антимонопольного комітету України накладають штрафи на об'єднання, суб'єктів господарювання: юридичних осіб, фізичних осіб, групу суб'єктів господарювання. Також застосовується примусовий поділ, якщо суб'єкт господарювання зловживає монопольним (домінантним) становищем на ринку, органи Антимонопольного комітету України мають право прийняти рішення про примусовий поділ суб'єкта господарювання, що займає монопольне (домінантне) становище [13].

Окрім того, у Законі України «Про захист економічної конкуренції» визначено адміністративну відповідальність посадових осіб та інших працівників суб'єктів господарювання, органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю. Тобто за такі правопорушення: невиконання рішення, попереднього рішення органів Антимонопольного комітету України або їх виконання не в повному обсязі; неподання інформації Антимонопольному комітету України, його територіальному відділенню у встановлені органими Антимонопольного комітету України, головою його територіального відділення чи нормативно-правовими актами строки; подання інформації в неповному обсязі Антимонопольному комітету України, його територіальному відділенню у встановлені органими Антимонопольного комітету України, головою його територіального відділення чи нормативно-правовими актами строки; подання недостовірної інформації Антимонопольному комітету України, його територіальному відділенню; створення перешкод працівникам Антимонопольного комітету України, його територіального відділення у проведенні перевірок, огляду, вилученні чи накладенні арешту на майно, документи, предмети чи інші носії інформації – посадові особи органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю несуть адміністративну відповідальність згідно із законом [13].

Погоджуємось із думкою науковця К.В. Бондаренко про необхідність удосконалення адміністра-

тивної відповідальності за порушення антимонопольного законодавства, оскільки економічна конкуренція – це рушійна сила прогресу, інноваційності та стрімкого розвитку бізнесу. В умовах порушення антимонопольного законодавства знижуються мотивація та інтерес підприємця до економічної діяльності. Як наслідок, зниження економічного інтересу та завмирання або ж повне припинення підприємницької діяльності. Завданням законодавця є запобігання такого роду правопорушенням, а в разі їх вчинення – накладення відповідних стягнень на правопорушника.

У гл. 11 Податкового кодексу України визначено відповідальність та її види за порушення законів із питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи. За порушення законів із питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, застосовуються такі види юридичної відповідальності: фінансова, адміністративна, кримінальна. Фінансова відповідальність за порушення законів із питань оподаткування та іншого законодавства встановлюється та застосовується згідно з цим Кодексом та іншими законами. Фінансова відповідальність застосовується у вигляді штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) та / або пені [14].

Можна зробити висновок про важливість сплати податків та їхнє значення для суспільства.

Окрім того, у Законі України «Про захист прав споживачів» визначено відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів. У разі порушення законодавства про захист прав споживачів суб'єкти господарювання сфери торговельного та інших видів обслуговування несуть відповідальність за таке: відмову споживачу в реалізації його прав; реалізацію продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації в державній системі сертифікації, але в документах, згідно з якими її передано на реалізацію, відсутні реєстраційні номери сертифіката відповідності або свідоцтва про визнання відповідності; виготовлення або реалізацію продукції, що не відповідає вимогам нормативно-правових актів стосовно безпеки для життя, здоров'я та майна споживачів і навколишнього природного середовища; реалізацію продукції, забороненої відповідним державним органом для виготовлення та реалізації (виконання, надання); реалізацію небезпечного товару (отрути, пестицидів, вибухо- і вогненебезпечних речовин тощо) без належного попереджувального маркування, а також без інформації про правила і умови безпечного його використання; відсутність необхідної, доступної, достовірної та своєчасної інформації про продукцію або продавця (у випадках, визначених Законом України «Про електронну комерцію»); створення перешкод службовим

особам центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів, та структурного підрозділу з питань захисту прав споживачів органу місцевого самоврядування у проведенні перевірки якості продукції, а також правил торговельного та інших видів обслуговування; невиконання або несвоєчасне виконання припису посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів, про усунення порушень прав споживачів; реалізацію товару, строк придатності якого минув; порушення умов договору між споживачем і виконавцем про виконання роботи, надання послуги; обмеження або відмову в реалізації прав споживачів, установлених ч. 2 ст. 17 цього Закону [15].

Слушною є думка О.О. Кукшинова про те, що адміністративна відповідальність в галузі торгівлі – це вид юридичної відповідальності, засіб захисту відносин у галузі торгівлі від протиправних, суспільно небезпечних і винних дій осіб, які посягають на встановлені правила торгівлі, шляхом застосування до осіб, які їх вчинили, уповноваженими на те органами на підставах і в порядку, передбачених чинним законодавством, адміністративних стягнень. Погоджуємось із думкою науковця про те, що є об'єктивна потреба у внесенні змін до Кодексу про адміністративні правопорушення, це викликано таким: наявний сьогодні перелік адміністративних правопорушень у галузі торгівлі, а також санкції за їх вчинення не виконують тієї виховної функції, яка закладена в основу адміністративної відповідальності та функції запобігання новим правопорушенням; рівень розмірів штрафів не відповідає інфляційним процесам; розміри штрафів не забезпечують необхідний рівень соціального захисту населення від порушень у галузі торгівлі [16].

Погоджуємось із думкою С.В. Ващенко, що під час характеристики сутності адміністративної відповідальності за порушення загальнообов'язкових правил торгівлі її зміст становить накладення адміністративних стягнень. За вчинення правопорушень у галузі торговельної діяльності можуть застосовуватися чотири види стягнень: попередження, штраф, конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, а також грошей, отриманих внаслідок вчинення адміністративного правопорушення, і виправні роботи [9].

Варто наголосити, що суб'єктний склад адміністративних правопорушень у галузі торгівлі має свої особливості. Адже суб'єктами виступають фізичні особи-підприємці, юридичні особи та пра-

цівники підприємств, які порушили норми Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Безумовно, є об'єктивна необхідність у вдосконаленні адміністративної відповідальності в галузі торгівлі. Вважаємо, що, перш за все, мають бути ухвалені закони, які б належним чином регулювали адміністративно-правові відносини в галузі торгівлі. Ба більше, ухвалення таких нормативно-правових актів має вирішувати наявні проблеми в галузі торгівлі, а не створювати нові.

Наступним напрямом удосконалення адміністративної відповідальності є ухвалення Закону України «Про внутрішню торгівлю», в якому було б чітко визначено особливості притягнення суб'єктів до адміністративної відповідальності в галузі торгівлі.

Прийняття Закону України «Про внутрішню торгівлю» сприятиме впорядкуванню торговельної діяльності, забезпечить скоординовану діяльність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, дасть змогу створити конкурентне середовище, залучити інвестиції у сферу внутрішньої торгівлі, підвищити рівень торговельного обслуговування населення та захисту прав споживачів [17].

Висновки. Отже, з вищевикладеного можна зробити такі висновки:

1) адміністративна відповідальність у сфері торгівлі – це вид юридичної відповідальності, яка полягає в застосуванні уповноваженими державними органами заходів державного примусу за порушення законодавства у сфері торгівлі, тягне за собою накладення адміністративних стягнень і настання несприятливих наслідків для правопорушника, передбачає відновлення соціальної справедливості та належного функціонування правовідносин у сфері торгівлі;

2) можна виокремити ряд ознак адміністративної відповідальності у сфері торгівлі: 1) різновид юридичної відповідальності; 2) настає за вчинення правопорушення, передбачені адміністративним законодавством; 3) полягає у накладенні адміністративних стягнень; 4) є формою адміністративного примусу; 5) накладається уповноваженими органами державної влади; 6) має на меті відновлення соціальної справедливості та правової рівноваги;

3) податки є основою наповнення бюджету й забезпечують соціальний та економічний розвиток населення держави. Однак важливо те, що податки мають відповідати реаліям сьогодення та можливості громадян і підприємців їх сплатити. Вважаємо, що об'єктивність стягнення податків є основним критерієм їх збору. Окрім того, це знизить ризик уникнення сплати податків;

4) економічна конкуренція – це рушійна сила прогресу, інноваційності та стрімкого розвитку бізнесу. В умовах порушення антимонопольного

законодавства знижується мотивація та інтерес підприємця до економічної діяльності. Як наслідок, зниження економічного інтересу та завмирання або ж повне припинення підприємницької діяльності. Завданням законодавця є запобігання такого роду правопорушенням, а в разі їх вчинення – накладення відповідних стягнень на правопорушника;

5) суб'єктний склад адміністративних правопорушень у галузі торгівлі має свої особливості. Адже суб'єктами виступають фізичні особи-підприємці, юридичні особи та працівники підприємств, які порушили норми Кодексу України про адміністративні правопорушення;

6) є об'єктивна необхідність у вдосконаленні адміністративної відповідальності в галузі торгівлі. Вважаємо, що, перш за все, мають бути ухвалені закони, які б належним чином регулювали адміністративно-правові відносини в галузі торгівлі. Ба більше, ухвалення таких нормативно-правових актів має вирішувати наявні проблеми в галузі торгівлі, а не створювати нові.

7) наступним напрямом удосконалення адміністративної відповідальності є ухвалення Закону України «Про внутрішню торгівлю», в якому було б чітко визначено особливості притягнення суб'єктів до адміністративної відповідальності в галузі торгівлі.

Отже, адміністративна відповідальність в галузі торгівлі є важливою частиною динамічного розвитку адміністративно-правових відносин у галузі торгівлі, хоча є напрями вдосконалення цього інституту на законодавчому рівні.

Література

1. Літошенко О.С. Адміністративна відповідальність в системі юридичної відповідальності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. / О.С. Літошенко; Київ. нац. екон. ун-т. – Київ, 2005. – 21 с.
2. Мота А.Ф. Адміністративна відповідальність військовослужбовців за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. / А.Ф. Мота; Нац. акад. внутр. справ України. – Київ, 2003. – 18 с.
3. Куян І.А. Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. / І.А. Куян; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – Київ, 2001. – 18 с.
4. Бабич В.А. Адміністративна відповідальність за зберігання або транспортування алкогольних напоїв чи тютюнових виробів, на яких немає марок акцизного збору встановленого зразка: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. / В.А. Бабич; Нац. акад. держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2005. – 22 с.
5. Шкарупа К.В. Адміністративна відповідальність за невиконання законних вимог державного виконавця: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. / К.В. Шкарупа; Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2010. – 18 с.
6. Бондаренко К.В. Адміністративна відповідальність за порушення антимонопольного законодавства

України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. / К.В. Бондаренко; Одес. нац. юрид. акад. – Одеса, 2010. – 18 с.

7. Стрельников А.В. Адміністративна відповідальність за порушення законодавства про рекламу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. / А.В. Стрельников; Одес. нац. юрид. акад. – Одеса, 2004. – 18 с.

8. Марфіна Н.В. Адміністративна відповідальність за порушення лісового законодавства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. / Н.В. Марфіна; Нац. аграр. ун-т. – Київ, 2007. – 22 с.

9. Ващенко С.В. Адміністративна відповідальність за правопорушення в галузі торговельної діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. / С.В. Ващенко; Ун-т внутр. справ. – Х., 1999. – 17 с.

10. Фетісова С.В. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері господарської діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. / С.В. Фетісова; Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2011. – 19 с.

11. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон, Кодекс від 7 грудня 1984 р. № 8073-Х. // Відомості Верховної Ради УРСР від 18 грудня 1984 р. – № 51.

12. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон від 7 червня 1996 р. № 236/96-ВР. // Голос України від 2 липня 1996 р.

13. Про захист економічної конкуренції: Закон від 11 січня 2001 р. № 2210-III. // Голос України від 27 лютого 2001 р. – № 37.

14. Податковий кодекс України: Кодекс України, Закон, Кодекс від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. // Голос України від 4 грудня 2010 р. – № 229.

15. Про захист прав споживачів: Закон від 12 травня 1991 р. № 1023-XII. // Голос України від 8 червня 1991 р.

16. Кукшинов О.О. Особливості адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі торгівлі. / О.О. Кукшинов // Молодий вчений. – № 3 (18). – 2015. – С. 145–149.

17. Про схвалення Концепції проекту закону України «Про внутрішню торгівлю»: Кабінет Міністрів України. Розпорядження, Концепція від 7 жовтня

2009 р. № 1200-р. // Урядовий кур'єр від 28 жовтня 2009 р. – № 199.

Анотація

Лисенко С. С. Адміністративна відповідальність у сфері торгівлі. – Стаття.

У статті проаналізовано адміністративну відповідальність у сфері торгівлі. Автор звертає увагу на суб'єктний склад адміністративної відповідальності. Автор наголошує, що необхідне більш детальне та глибоке вивчення адміністративної відповідальності у сфері торгівлі.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, адміністративний примус, адміністративно-правове регулювання, внутрішня торгівля, економічна конкуренція.

Аннотация

Лисенко С. С. Административная ответственность в сфере торговли. – Статья.

В статье проанализирована административная ответственность в сфере торговли. Автор обращает внимание на субъектный состав административной ответственности. Автор подчеркивает, что необходимо более детальное и глубокое изучение административной ответственности в сфере торговли.

Ключевые слова: административная ответственность, административное принуждение, административно-правовое регулирование, внутренняя торговля, экономическая конкуренция.

Summary

Lysenko S. S. Administrative responsibility in trade. – Article.

The article investigates administrative responsibility in trade. The author pays attention on fast development of trading relationship, as a result there are a lot of individual entrepreneurs and legal entities engaged in business activities in trade. The author notes that there is a necessity in detailed and deep study of the administrative responsibility in trade.

Key words: administrative responsibility, administrative enforcement, administrative regulation, domestic trade, economic competition.